

Terveysvero, sokerivero ja yritysten toiminnan kurjistaminen

Suomen sosiaali ja terveys (Soste) ry:n pääekonomisti **Jussi Ahokas** ja yhteiskuntasuhdepäällikkö **Ulla Kiuru** ottivat kantaa terveysperusteisen veron puolesta Helsingin Sanomien mielipidesivulla 2.7.2021 julkaistussa kirjoituksessaan ”Terveysvero on sekä mahdollinen että tarpeellinen”. Heidän mukaansa *”mikäli tuoterhyhmässään epäterveellinen tuote maksaisi terveellisempää tuotetta enemmän, kuluttajalla on selkeä kannustin valita ruokakoriin terveellisempi vaihtoehto”*. Tällä tavoin ruokaympäristömme kannustaisi kuluttajia valitsemaan nykyistä terveellisempiä tuotteita. Kirjoituksessaan he kommentoivat ETL:n johtajien **Heli Tammivuoren** ja **Marleena**

Tanhuanpään samaiselle mielipidesivulle 23.6.2021 kirjoittamaa mielipidettä ”Mallinnettu terveysvero ei vastaa arkitodellisuutta”. Kyseisessä kirjoituksessaan ETL:n johtajat totesivat, että *”Valtiovarainministeriö selvitti perusteellisesti laajapohjaisessa sokeriverotyöryhmässään sokerin verottamista valtion verotulojen kartuttamiseksi ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseksi. Työryhmä totesi yksimielisessä loppuraportissaan (2013), että terveysperusteinen sokerivero olisi terveysvaikutusten sekä EU-oikeuden ja veron hallinnoitavuuden kannalta erittäin haasteellinen”*. Tammivuoren ja Tanhuanpään mukaan terveysperusteisen veron käytännön toteutus vaatisi uusia tietojärjestelmiä, valtavasti byrokraattista työtä ja siten veron keruun kustannukset nousisivat erittäin korkeiksi ja laskisivat veron nettotuottoa.

Vuodet vierivät ja tarinat vaihtuvat, mutta näyttää siltä, että keskustelu ja vaatimukset sokeriverosta, tällä kertaa terveysveron nimellä, nousevat tasaisen tahtiin samalla tavoin uudelleen esille kuin ongenkoho onkimisen aikana. Toisinaan näin tapahtuu yksittäisten poliitikkojen, toisinaan erilaisten terveysjärjestöjen toimesta, kuten tällä kertaa Soste ry:n toimesta. On sinänsä ymmärrettävää, että erilaiset terveysjärjestöt esittävät terveysveron käyttöönottamista. Mutta se, että ainakin poliittisissa juhlapuheissa myös yrityksiä edustavien puolueiden kansanedustajat esittävät aika ajoin tällaisen veron käyttöönottamista, on hämmentävää.

Sokeri-/terveysvero voi ajatuksena kuulostaa hienolta ja yksinkertaiselta, mutta käytännössä sen toteuttaminen ei sitä todellakaan ole. Jo vuonna 2012 sokeriverotyöryhmän väliraportissa tuotiin osuvasti esille millaista hallinnollista rasitetta sokerivero toteutuessaan aiheuttaisi yrityksille. Leipomo- ja konditoria-alan yritysten osalta työryhmä, käsitellessään vaihtoehtoisia malleja sokeriveron keräämiseksi, totesi väliraportissa seuraavaa: *”tällöin esimerkiksi banaanipalojen sokeri tulisi verotetuksi kakussa, jos kakku verotetaan kokonaissokeripitoisuuden perusteella. Vastavasti banaanipalojen paino tulisi verotetuksi myös lopputuotteen painoon perustuvassa veromallissa”*.

Voi vain toivoa, että Suomesta ei koskaan löydy poliittisia päät-

täjiä, jotka säätävät lain, jossa suomalaisen leipomo- ja konditoria-alan yrittäjän edellytetään tekevän, usein 12-14 tuntiseksi venyvän työpäivän päätteeksi, erilaisia banaanipalojen ja kakkujen kokonaissokeripitoisuuden ja/tai lopputuotteen painoon perustuvia laskelmia. Millä keinoin sokeritietojen keräily ja tilastointi ylipäänsä toteutettaisiin noin 700 suomalaisessa leipomossa ja/tai konditoria-riassa? Ja miten tuota keräilyä valvottaisiin? Varmaankin palkkaamalla verorahoilla lisää yrityksiä valvovia valtion virkamiehiä, jotka voivat määrätä leipomo- ja konditoria-yrittäjille erilaisia ”pikasakkoja”.*

Mitä tulee Soste ry:n väitteeseen siitä, että kuluttajalla olisi selkeä kannustin valita

ruokakoriin terveellisempi vaihtoehto, jos epäterveellinen tuote maksaisi terveellisempää tuotetta enemmän, voi todeta, että todellisuudessa ei ole mitenkään itsestään selvää, että kuluttajat siirtyisivät veron myötä automaattisesti terveellisempiin tuotteisiin. Pikemminkin voisi käydä niin, että kuluttajat ostaisivat entisen määrän sokeri-/terveysveron verran kalliimpia herkuttelutuotteita ja jättäisivät terveellisemmät tuotteet kokonaan ostamatta. Kuluttajat eivät helpolla luovu nautintoa ja mielihyvää tuottavista tuotteista, vaikka joutuisivatkin ostamaan verolla korotettuja tuotteita. Jotta terveysveroilla ylipäänsä pystyttäisiin vaikuttamaan kulutukseen, vero tulisi nostaa todella korkeaksi. Ja jos vero nostettaisiin korkeaksi, siitä aiheutuisi erittäin merkittävää vahinkoa monipuoliselle, monimuotoiselle ja työvoimavaltaiselle leipomo- ja konditoria-alalle.

Koronakriisi ja valtiovallan rajoitukset ovat iskeneet erityisesti pieniin ja keskisuuriin leipomoihin ja konditorioihin. Eli juuri niihin yrityksiin, joihin mahdollinen terveysperusteinen vero löisi kovimmin. Erityisesti nämä yritykset valmistavat kahvileipiä ja konditoriatuotteita. Suuret leipomot keskittyvät lähinnä ruoka-leivän valmistamiseen.

Kuten ETL:n Tammivuori ja Tanhuanpää HS-mielipiteessä totesivat, valtiovarainministeriön sokeriverotyöryhmä teki jo vuonna 2013 perusteellisen selvityksen asiassa. Lopputuloksena oli, että sokeriveron käyttöönottaminen ei ollut kokonaisuus huomioiden järkevää ja sen takia sitä ei toteutettu. Miten tilanne olisi tuosta nyt muuttunut?

Mika Väyrynen

*Jäljempänä tässä lehdessä s. 14-15 on artikkeli 21.4.2021 voimaan tulleesta uudesta elintarvikelaista ja sen mukanaan tuomista uusista hallinnollisista sanktioista, kuten elintarviketarkastuksen seuraamusmaksusta (pikasakosta), jonka yksittäinen terveystarkastaja voi määrätä.